

มูลนิธิชัยพัฒนา : การพัฒนาเพื่อขจัดปัญหาความยากจนของคนไทย

Chai Pattana Foundation : The Development for Eliminating Poverty in Thailand

วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์¹ จุฑามาศ พรรณสมัย² และมยุรี ทรัพย์เที่ยง³

Wasita Kerdphol Prasopsak¹, Juthamard Pansamai² and Mayuree Supthieng³

สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี¹

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี²

โครงการรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี³

Corresponding author, E-mail : wasita_kp@hotmail.com

สาระสังเขป

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระราชทานพระราชดำริให้จัดตั้ง “มูลนิธิชัยพัฒนา” โดย ทรงดำรงตำแหน่งเป็นนายกิตติมศักดิ์ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นองค์ประธาน เพื่อสนับสนุนช่วยเหลือประชาชนในลักษณะของการดำเนินงานพัฒนาต่างๆ ในกรณีที่ต้องถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขของกฎเกณฑ์ ระเบียบ หรืองบประมาณที่ระบบราชการไม่สามารถดำเนินการได้ทันที จนเป็นเหตุให้การแก้ไขปัญหาไม่สอดคล้อง หรือทันกับสถานการณ์ที่จำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องกระทำโดยเร็ว ส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง รวดเร็วฉับพลัน โดยไม่ต้องคอยอยู่ภายใต้ข้อจำกัดใดๆ ทั้งสิ้น อาจกล่าวได้ว่าการดำเนินงานของมูลนิธิชัยพัฒนาเป็นการช่วยให้กระบวนการพัฒนา เกิดความสมบูรณ์ขึ้นดังพระราชดำรัส “ชัยชนะของประเทศนี้ โดยงานของมูลนิธิพัฒนานั้นก็คือ ความสงบ เป็นเมืองไทยที่มีความเจริญก้าวหน้า จนเป็นชัยชนะของการพัฒนาตามที่ได้ตั้งชื่อมูลนิธิชัยพัฒนา ชัยของการพัฒนามีจุดประสงค์ คือ ความสงบ ความเจริญ ความอยู่ดีกินดี”

คำสำคัญ : มูลนิธิชัยพัฒนา ; ความยากจน

SUMMARY

His Majesty King Bhumibol Adulyadej (Rama IX) has graciously established Chai Pattana Foundation and accepted the role of the honorable president. He appointed his daughter Her Royal Highness Princess MahaChakri Sirindhorn to be the President. The foundation was meant to provide quick assistance to the local people in many different places across the country, which is normally marred with high bureaucratic red-tape and regulations regarding the local development. Sometimes, the government's budget did not reach the places in time of need. The foundation has helped cut short the time for assisting the troubled people, hence, fulfilled the development's processes. His Majesty's speech reflected the works of the foundation: "The victory of the country supported by Chai Pattana Foundation is 'peace' in which we want Thailand to progress continuously. The meaning of Chai Pattana is the victory of the development. This victory means for the country to have peace, progress, and people's well-being."

Keywords : Chai Pattana Foundation ; Poverty

บทนำ

ประเทศไทยไม่ได้เงินจนวนทรัพยากรแต่คนส่วนใหญ่จน เพราะโครงสร้างการกระจายทรัพย์สินและรายได้ที่ไม่เท่าเทียม และไม่เป็นธรรม พบว่าเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยที่คนจน ยังไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจได้ การแก้ปัญหาความยากจนไม่ใช่เพียงรัฐช่วยให้พวกเขามีทุน มีเครื่องมือ ในการพัฒนาการทำมาหากินได้แล้ว ปัญหาคนจนก็จะหมดไป ความเป็นจริงการที่ประเทศไทยมีคนยากจนมากนั้นเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง คือคนจนส่วนใหญ่จนเพราะไม่ได้เป็นเจ้าของและผู้ควบคุมปัจจัยการผลิต และจนเพราะถูกการพัฒนาเศรษฐกิจ ทุนนิยมผูกขาดแบบปลาใหญ่กินปลาเล็กทำให้จนลงด้วย ปัญหาโครงสร้างการพัฒนาในประเทศที่ไม่สมดุล การกระจายทรัพย์สิน รายได้ ความรู้ ฯลฯ มีความเหลื่อมล้ำกัน คนรวย คนชั้นกลาง เก่งกาไ้ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย สร้างหนี้มาก คนจน ทั้งเป็นหนี้ ทั้งมี รายได้ต่ำปัญหาความยากจนของประเทศจึงไม่ใช่เป็นเรื่องของ คนยากจนเท่านั้น

ความเข้าใจและแก้ไขปัญหาความยากจนของคนส่วนใหญ่ จะต้องมุ่งทำให้คนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ก็จะไปช่วยแก้หรือลด ปัญหาความด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมการเมืองด้านต่าง ๆ ได้ ดังนั้นเราจึงจะต้องสนใจการพัฒนาเชิงคุณภาพชีวิตที่ดี มากกว่าความร่ำรวยทางวัตถุ เราถึงจะมีทางแก้ไขปัญหาความ ยากจนได้อย่างถูกต้องและพัฒนาประเทศได้ยั่งยืนอย่างแท้จริง ความยากจนเป็นปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนเกิดขึ้นจากหลาย สาเหตุในหลายมุมมองไม่เฉพาะ ประเด็นการมีรายได้น้อย หรือ การบริโภคน้อยเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการขาดการศึกษา ขาดทักษะในการประกอบอาชีพ ขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่ง และทรัพยากรโดยเฉพาะที่ดินทำกิน ที่อยู่อาศัย ขาดโอกาสใน การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งน้ำ ไฟฟ้า เป็นต้น ความ ยากจนจึงเป็นปัญหาหลักที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญ การแก้ไขปัญหาความยากจนต้องเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาค ส่วน และต้องบูรณาการการแก้ไขปัญหาย่างเป็นระบบให้ ครอบคลุมทุกมิติไปพร้อมๆกัน เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนจน ให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

ปัญหาความยากจน

ความยากจนหมายถึง ความยากจนในเชิงเศรษฐกิจซึ่ง พิจารณาที่ระดับรายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคล ว่ามี รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตตามมาตรฐานขั้นต่ำหรือรายได้ ต่ำกว่ามาตรฐานคุณภาพชีวิตขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในสังคม [1] ซึ่งอาจครอบคลุมหลายมิติที่ประชาชนยังขาดแคลน ได้แก่ การขาดแคลนที่อยู่อาศัย การขาดโอกาสเข้าถึงบริการทาง สาธารณสุข การขาดโอกาสด้านการศึกษา การไม่มีงานทำ ตลอดจน การตกอยู่ในความเสี่ยง และความหวาดกลัวต่าง ๆ ซึ่งความ ยากจนมีสภาพเงื่อนไข ดังนี้ [2]

1. ขาดแคลนปัจจัยการผลิตและปัจจัยการยังชีพที่เหมาะสม เช่น ไม่มีที่ดินหรือมีน้อย ที่ดินไม่ดี ขาดน้ำไม่มีเงินทุน ไม่มี อุปกรณ์การผลิตของตนเอง ต้องกู้หนี้ยืมสิน ต้องเช่า ต้นทุนสูง ประสิทธิภาพต่ำ ผลตอบแทนต่ำ
2. ไม่ได้รับการศึกษาอบรมชนิดที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิต การมีงานทำและวิถีชีวิตที่เหมาะสม ส่วนใหญ่คือหัวหน้า ครอบครัวได้รับการศึกษาต่ำ ระดับลูกหลานที่ได้รับการศึกษาสูง ขึ้นเป็นการศึกษาแบบสามัญที่ใช้แก้ปัญหาหรือสร้างงานให้ตัวเอง ไม่ได้ หากไม่มีใครจ้างก็ไม่มีงานทำ
3. เป็นผู้เสียเปรียบจากระบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ แบบทุนนิยมผูกขาด การที่เกษตรกรไทยถูกชักจูงจากนโยบาย การพัฒนาและเศรษฐกิจระบบตลาดเปลี่ยนวิธีการผลิตจากการ ปลุกข้าวและทำเกษตรผสมผสาน เพื่อกินเพื่อใช้ มาเป็นการปลูก พืชเดี่ยวเพื่อขาย ทำให้ต้นทุนการผลิตเกษตรกรสูงขึ้น แต่ได้ผล ตอบแทนต่ำ เพราะระบบพ่อค้าผูกขาดการเป็นหนี้เรื้อรัง และ เสียดอกเบี้ยสูง การเสียเปรียบในเรื่องซื้อปัจจัยการผลิตแพงแต่ ขายพืชผลได้ถูก
4. เป็นผู้เสียเปรียบจากระบบความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบ อำนาจอธิปไตย การเล่นพวก และการนับถือเงินเป็นพระเจ้า เช่น ไปจับจองที่ดินก็มักจะเสียเปรียบถูกโกง ถูกไล่ที่ คนจนผู้มัก จะมีความรู้่น้อย อำนาจต่อรองน้อย ยิ่งเป็นผู้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ง่ายแทบทุกด้าน คนจนต้องจ่ายค่าบริการแพง กว่าคนอื่น ต้องจ่าย ภาษีเถื่อน หรือค่านายหน้าให้กับผู้มีอำนาจมากกว่าจ่ายภาษีทาง อ้อมคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ของพวกเขาในอัตราสูงกว่าคนอื่น

5. เป็นผู้เสียเปรียบและพ่ายแพ้ในระบบโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมแบบทุนนิยมใหม่ ทั้งในด้านการผลิตและการบริโภค เช่น โครงการสาธารณะ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเขื่อนของรัฐ ทำให้ต้องอพยพสูญเสียที่ทำกิน ทำงานแข่งขันในระบบทุนนิยมสู้เขาไม่ได้ เพราะเป็นผู้ประกอบการขนาดเล็กกว่า มีทุนน้อยกว่า มีความรู้ความชำนาญในเรื่องการผลิตการตลาดน้อยกว่า ต้นทุนสูงกว่า ประสิทธิภาพต่ำกว่า ล้มละลาย ขาดทุน ตกราน ฯลฯ หรือในด้านการใช้ชีวิตการบริโภคไม่รู้จักอดออม บริโภคสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ เช่น เหล้า บุหรี่ การเล่นเกม และการพนันอื่น ๆ ซื้อมือถือแพงผ่อนหรือเป็นหนี้ แบบหมุนเงินไปใช้วัน ๆ ทำให้เสียดอกเบี้ยสูง ค่าใช้จ่ายในการบริโภคสูงโดยไม่คุ้มค่า การเสียเปรียบและพ่ายแพ้ในเชิงโครงสร้างเช่นนี้เป็นการซ้ำเติมให้ผู้มีรายได้น้อย

6. เป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่ตกงาน ชราภาพ พิการเป็นเด็กเร่ร่อน เด็กกำพร้าที่ไม่มีคนดูแลที่เหมาะสม เป็นหม้าย เป็นหัวหน้าครอบครัวที่ต้องดูแลลูกหลานมาก ฯลฯ โดยไม่มีงาน ทุนทรัพยากรความสามารถที่จะหางาน รายได้หรือความช่วยเหลือเพียงพอแก่การยังชีพในเกณฑ์มาตรฐาน [3]

สาเหตุของปัญหาความยากจน

ปัจจัยภายในอันเนื่องมาจากประชาชนขาดโอกาสในการศึกษาและพัฒนาทักษะต่าง ๆ ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และยังพบว่ามีที่ดินทำกินน้อย ปัจจัยเหล่านี้ทำให้นुकคลกลายเป็นคนจนได้

ปัจจัยภายนอกพบว่าการเกิดจากการภาครัฐเน้นในการพัฒนาเมืองมากกว่าการพัฒนาชนบท ส่งเสริมการลงทุนภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคการเกษตร มุ่งเป้าไปที่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าการกระจายรายได้ให้กับประชากร ในขณะที่ประชาชนตามชนบทกำลังเดือดร้อน แต่ระบบราชการยังไม่เอื้อประโยชน์ต่อการแก้ปัญหาความเดือดร้อน เพราะขั้นตอนในการปฏิบัติงานของรัฐที่ซับซ้อนในการปฏิบัติและยังเกิดความล่าช้าไม่สอดคล้องกันของแผนงานและงบประมาณในระดับต่าง ๆ เป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาความยากจนและซ้ำเติมคนจนมากขึ้นเช่นกัน จากการที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้เสด็จไปตามพื้นที่ในชนบท จึงพบปัญหาความยากจนของประชาชนทำให้พระองค์คิดหาวิธีการแก้ปัญหาที่ประชาชนได้รับความเดือดร้อน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชกับการพัฒนาประเทศ

พระราชดำริเริ่มแรก จึงเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ราษฎรประสบอยู่ได้แก่ การช่วยเหลือด้านการแพทย์ สาธารณสุข และการสังคมสงเคราะห์ เพราะทรงเห็นว่าการพัฒนาสุขภาพพลานามัยของประชาชนให้พ้นจากความเจ็บป่วย ย่อมนำไปสู่การพัฒนาในทุก ๆ ด้าน [4]

พระราชดำริระยะที่สอง : พัฒนาประเทศให้พออยู่พอกิน (พ.ศ. 2496-2520) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 เป็นต้นมา พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เริ่มเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในทุกภูมิภาคของประเทศ ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะรับทราบถึงปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนและความต้องการของราษฎร ที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทรงพบว่า ปัญหาที่ราษฎรประสบอยู่ตลอดมา คือ ความยากจน การเป็นหนี้สินที่เกิดจากกู้ยืมมาทำไร่ ทำนา แต่ต้องประสบความขาดทุน เพราะสภาพดินฟ้าอากาศไม่เอื้ออำนวย ฝนไม่ตกตามฤดูกาล เกิดอุทกภัยน้ำท่วมไร่นา พืชผลเสียหาย ผลผลิตขายไม่ได้ และยังถูกกดราคาจากตลาดและพ่อค้าคนกลาง นับเป็นวงจรแห่งความทุกข์ยากที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ทรงชักถามเรื่องราวต่างๆ ในทุกครั้งที่เสด็จฯ ไปยังพื้นที่ชนบท ทำให้ทรงรับทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากราษฎรเอง และจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่ รวมทั้งทรงสังเกตสภาพทางภูมิศาสตร์และสังคมไปพร้อม ๆ กัน ได้ทรงรวบรวมข้อมูลเหล่านี้ไว้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะพระราชทานพระราชดำริในการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรเหล่านี้ให้ดีขึ้น สามารถพึ่งตนเองได้ ดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและยั่งยืน ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำริชเนนนำแก่พสกนิกรชาวไทยในการดำเนินชีวิตแบบ “เศรษฐกิจพอเพียง”

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้พระราชทาน “เศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อเป็นการเตือนสติประชาชนและรัฐบาล ทรงเห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปสู่เป้าหมายของการสร้างความมั่นคงในทางเศรษฐกิจได้ เช่น โดยพื้นฐานแล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม เศรษฐกิจของประเทศจึงควรเน้นที่เศรษฐกิจการเกษตร เน้นความมั่นคงทางอาหาร หากมีเหตุการณ์ไม่ปกติ เช่น สงคราม หรือภาวะ

ขาดแคลนทั่วโลก ถึงแม้จะมีเงินทองก็หาซื้ออาหารไม่ได้ ดังนั้น การสร้างความมั่นคงทางอาหาร เป็นการสร้างความมั่นคงให้ระบบ เศรษฐกิจได้ เป็นระบบเศรษฐกิจที่ช่วยลดความเสี่ยง หรือความ ไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้

หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง“เศรษฐกิจพอเพียง” (Sufficiency economy) เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต แก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด รวมถึงการพัฒนาและบริหาร ประเทศ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ทางสายกลาง คำนึงถึง ความ พอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจน ใจใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ ถ้าวุฒิบาลไม่สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อย่าง เหมาะสมถูกต้อง จะไม่สามารถแก้ปัญหา“ภาวะความยากจน” ของสังคมไทยได้เป็นผลสำเร็จ อย่างแน่นอน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชทรัพย์ ส่วนพระองค์เป็นทุนเริ่มแรกในการจัดตั้งมูลนิธิชัยพัฒนา และผู้ มีจิตศรัทธาได้ทูลเกล้าฯ ถวายสมทบ มูลนิธิชัยพัฒนาก่อตั้งเมื่อ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2531 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 105 ตอนที่ 109 วันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 [3] พระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมเด็จ พระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีทรงดำรงตำแหน่งองค์ ประธานบริหารมูลนิธิ โดยมี นายสุเมธ ตันติเวชกุล เป็น เลขาธิการมูลนิธิ และมีอาคารสำนักงานตั้งอยู่ภายในสวนหลวง พระราม 8 เขตบางพลัด ซึ่งเดิมเคยเป็นสถานที่ตั้งโรงสุรา บางยี่ขันมาก่อน

มูลนิธิชัยพัฒนา เป็นมูลนิธิซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตาม โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และโครงการพัฒนาอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนในด้านเศรษฐกิจ และสังคมให้มีคุณภาพ ชีวิตที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งพาตนเองได้การดำเนินงานของมูลนิธิ ชัยพัฒนา จะเน้นกิจกรรมเพื่อการพัฒนาที่ไม่ซ้ำซ้อนกับโครงการ ของรัฐที่มีอยู่แล้ว แต่จะพยายามสนับสนุน ส่งเสริม และ ประสาน งานให้โครงการต่าง ๆ เกิดความสมบูรณ์และสามารถดำเนินการ ได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยเฉพาะในกรณีที่ โครงการของรัฐถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขของระเบียบต่าง ๆ ทำให้ไม่

สามารถดำเนินการได้ทันที เช่นในกรณีที่ต้องจัดซื้อที่ดินจาก ราษฎรบางส่วน แต่รัฐมีปัญหางบประมาณ หรือถูกจำกัดด้วย เงื่อนไขของระเบียบต่าง ๆ มูลนิธิชัยพัฒนาจะช่วยเหลือตามความ เหมาะสม เพื่อให้โครงการนั้นดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและมี ประสิทธิภาพสูงสุด

มูลนิธิชัยพัฒนา : ชัยชนะของการพัฒนา

“มูลนิธิชัยพัฒนา มีได้มีหน้าที่โดยตรงที่จะบรรเทาทุกข์แก่ ประชาชนให้มีความ มีกิน ให้สามารถที่จะดำเนินชีวิตที่สร้างสรรค์ โดย ช่วยในการให้มีสิ่งที่เป็นอุปกรณ์ หรือจะเป็นสิ่งที่จำเป็นปัจจัยให้ สามารถที่จะทำการทำมาหากินโดยมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ เกี่ยวข้องกับโครงการในด้านการเกษตรก็ได้ทำมาก และในด้าน เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมก็ได้ทำ เพื่อที่จะให้ประชาชนมีคุณภาพ ชีวิตที่ดีที่สุดเป้าหมายก็คือความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ ซึ่ง ถือว่าเป็นชัยชนะ”

มูลนิธิชัยพัฒนา มีส่วนช่วยอย่างมากในการพัฒนาท้องถิ่นให้กับชุมชน ด้วยการสร้างประชาชนให้มีความคิดที่เข้มแข็ง รู้จักพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเอง และพัฒนาเศรษฐกิจให้กับ ชุมชน ท้องถิ่น อีกทั้งยังช่วยสนับสนุนประชาชนในลักษณะของ การดำเนินงานพัฒนาต่าง ๆ ในกรณีที่ต้องถูกจำกัดด้วยเงื่อนไข ของกฎเกณฑ์ ระเบียบ หรืองบประมาณที่ระบบราชการไม่ สามารถดำเนินการได้ทันที จนเป็นเหตุให้การแก้ไขปัญหาไม่ สอดคล้อง หรือทับกับสถานการณ์ที่จำเป็นเร่งด่วนที่จะต้อง กระทำโดยเร็ว การที่มูลนิธิชัยพัฒนาเข้ามาดำเนินการเช่นนี้ ส่งผลให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง รวดเร็วฉับพลัน โดยไม่ต้องตกอยู่ภายใต้ข้อจำกัดใด ๆ ทั้งสิ้น อาจกล่าวได้ว่า การดำเนินงานของมูลนิธิชัยพัฒนาเป็นการช่วยให้กระบวนการ พัฒนาเกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เป้าหมายที่สำคัญของมูลนิธิ ชัยพัฒนา คือ เพื่อสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนให้มีความร่มเย็น เป็นสุข และอยู่ดีกินดี อันจะนำไปสู่ความมั่นคงของประเทศชาติ ลู “ชัยชนะแห่งการพัฒนา ”

การดำเนินงานของมูลนิธิชัยพัฒนา จะเน้นกิจกรรม เพื่อ การพัฒนาที่ไม่ซ้ำซ้อนกับแผนงาน โครงการของรัฐที่มีอยู่แล้วแต่ จะพยายาม สนับสนุน ส่งเสริม และ ประสานการดำเนินงานเพื่อ ให้โครงการต่าง ๆ เกิดความสมบูรณ์และสามารถดำเนินการได้ อย่าง รวดเร็วและสอดคล้องกับสถานการณ์โดยเฉพาะ ในกรณีที่

ที่โครงการของรัฐ ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไข ของกฎระเบียบต่าง ๆ อันเป็นผลทำให้โครงการนั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทัน ทั่วถึง เช่น ในกรณีที่ต้องจัดซื้อที่ดิน จากรายการบางส่วน เพื่อดำเนินงานตามโครงการหนึ่งแต่รัฐมีปัญหา ด้านงบประมาณไม่เพียงพอในการจัดซื้อหรือมิได้ตั้งงบประมาณไว้ ทำให้ดำเนินการจัดซื้อไม่ได้ ซึ่งจะทำให้โครงการล่าช้าไป เป็นต้น ในกรณีเช่นนี้ มูลนิธิชัยพัฒนา จะได้ช่วยเหลือตามความเหมาะสมเพื่อให้โครงการนั้นๆ ดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูงสุด วิธีการดังตัวอย่างข้างต้นอาจนับได้ว่าเป็นวิวัฒนาการใหม่ของ แนวทางการพัฒนาประเทศที่มีมูลนิธิชัยพัฒนา ในฐานะเป็น นิตินบุคคลสาธารณประโยชน์ที่จะเข้ามาประสานงานร่วมมือ สนับสนุน โครงการพัฒนาของรัฐ อย่างสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้โครงการที่มีปัญหานั้นๆสามารถดำเนินงานไปได้ โดยก่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และพัฒนาประเทศชาติได้อย่างเต็มที่

นอกจากนี้การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ยังช่วยบรรเทา ปัญหาความยากจนในชุมชน จนสามารถ “พึ่งพาตนเอง” ในระดับ ชุมชนท้องถิ่น แล้วจึงพัฒนาเครือข่าย สู่ภายนอกกับชุมชนใน ละแวกใกล้เคียง แบบช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งมีการให้ความรู้ แก่ชุมชน ให้สามารถบริหารจัดการตนเองและสนับสนุน การสร้างเครือข่ายวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความ เข้มแข็งขึ้น อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นดำรง ชีวิตได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งสร้างงานและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน การพัฒนาตาม หลักเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำ

กิจกรรมของมูลนิธิชัยพัฒนาในการพัฒนาท้องถิ่น ตามพระราชดำริให้มีการแก้ไขปัญหาหนี้เสีย การกำจัดขยะมูลฝอย และการนำกากของเหลือทิ้งมาใช้ประโยชน์ใหม่ ทั้งนี้เพื่อปรับปรุง คุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น กังหันน้ำชัยพัฒนาโดยนำเครื่องกลเติม อากาศเพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำ ยังมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยั่งยืน เช่นการเกิดอุทกภัยน้ำท่วม ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมขังใน กรุงเทพฯ และปริมณฑลเป็นปริมาณมากและยาวนาน ทำให้ ทรัพย์สินเกิดความเสียหาย พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา

ภูมิพล อดุลยเดชได้พระราชทานพระราชดำริในการป้องกันและ แก้ไขปัญหาน้ำท่วม ซึ่งที่ดินชัยพัฒนาได้มีส่วนในเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน เช่น ที่ดินที่ตำบลคลองหก อำเภอคลองหลวง จัดสร้างเป็น โครงการ สระเก็บน้ำพระราม 9 เป็นสระเก็บกักน้ำขนาดใหญ่ ใช้ประโยชน์ใน การรองรับน้ำที่ไหลบ่ามาจากที่ราบลุ่มตอนบน นอกจากเป็นการ ป้องกันไม่ให้เกิดน้ำท่วมในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลแล้ว ยัง ช่วยให้ประชาชนใกล้เคียงมีน้ำใช้ ทั้งการอุปโภคบริโภค รวมถึงการ เพาะปลูกในช่วงฤดูแล้งอีกด้วย ยังรวมไปถึงการพัฒนาสังคม ทรง มีพระราชดำริให้มีการก่อสร้างวัดที่มีขนาดเล็ก เน้นความประหยัด เรียบง่าย เป็นพุทธสถานในการประกอบศาสนกิจ เพื่อสืบทอดและ เผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจและศรัทธาของ ประชาชน แล้วได้พัฒนาด้านพลังงาน มูลนิธิชัยพัฒนาได้สนองพระ ราชดำริพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ในการ จัดสร้างโรงงานต้นแบบในการทึบปาล์มน้ำมันขนาดเล็กตามแนว พระราชดำริ และ โรงงานผลิตไบโอดีเซลครบวงจร ณ โครงการชัย พัฒนา-แม่ฟ้าหลวง มีการพัฒนาด้านอื่น ๆ ตามมาด้วยเช่น การ พึ่งพาผู้ประสบภัย ในกรณีที่เกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ที่ทำให้ราษฎรได้รับความเดือดร้อนทั้งชีวิตและทรัพย์สิน มูลนิธิชัยพัฒนาจะเข้าไป ให้การช่วยเหลืออย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน ระยะแรกเน้นการช่วยเหลือในด้านโครงสร้าง พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น ที่ อยู่อาศัย น้ำ ไฟฟ้า จากนั้นจะดำเนินการในเรื่องของการฟื้นฟูอาชีพ เพื่อให้ราษฎรสามารถกลับมาดำเนินชีวิตตามปกติให้เร็วขึ้น รวมไปถึงการพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมอย่างครบวงจร จะเห็นได้ ว่าการมองปัญหาจะมองแบบเชื่อมโยงให้ครบทุกด้านแต่ละค่อย ๆ พัฒนาไปตามความเดือดร้อน

จะเห็นได้ว่า มูลนิธิชัยพัฒนาได้พัฒนาสังคมและคุณภาพ ชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้นมีการแนะแนวทางในการประกอบ อาชีพในด้านต่าง ๆ ตามเหตุและผลจำเป็นและยั่งยืน โดยมอง เรื่องการพัฒนาด้านจิตใจของประชาชน ให้มีความเข้มแข็งและ สามารถ พึ่งพาตนเองได้ มีการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี ให้ประชาชน ยังได้พัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งการอุปโภคและบริโภค ให้ประชาชนไว้ใช้อีกด้วย

การแก้ปัญหาความยากจนตามแนวพระราชดำรัส

เริ่มจากการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและยั่งยืน โดยการส่งเสริมเศรษฐกิจในอาชีพเกษตรกรรมให้เข้มแข็งให้

ประมาณภาครัฐในการจัดบริการพื้นฐานทางสังคมแก่คนจน และผู้ด้อยโอกาส อีกทั้งการขยายโอกาสของคนจน โดยการขยายเครือข่ายและศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ส่งคนของทางราชการมาถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรให้แก่ประชาชนตามชนบทโดยมีการแบ่งปันความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านในการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ทั้งนั้นยังได้มีการขยายขอบเขตการประกันสังคมและการมีสวัสดิการให้ครอบคลุมผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาส และยังเตรียมความพร้อมในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าที่จะมีวัยชราเพิ่มมากขึ้นจึงได้สร้างหลักประกันทางสังคมแก่ประชากรแต่ละช่วงวัย โดยเน้นวัยชราเป็นสำคัญ ต่อจากนั้นไว้วางระบบในการจัดการของภาคเกษตรให้ปฏิบัติตามวิธีการที่ได้มีการทดลองทำแล้วได้ผลดีมาปรับใช้ให้กับเกษตรกร และเมื่อรู้ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการแบบไม่เชื่อมโยงส่งผลให้เกิดความล่าช้าและนำมาซึ่งปัญหาสะสมจึงได้มีการจึงได้มีการปรับกระบวนการปรับกระบวนทัศน์และบทบาทหน่วยงานภาครัฐทั้งหน่วยงานส่วนกลางและระดับท้องถิ่นแบบองค์รวมโดยปรับปรุงระบบงบประมาณ และการจัดทำโครงการต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงปัญหาความยากจน

วิธีการพัฒนามูลนิธิชัยพัฒนาแก้ปัญหาความยากจนของคนไทย

พระองค์ไม่ใช้วิธีการสั่งการให้เกษตรกรปฏิบัติตาม เพราะไม่อาจช่วยให้คนเหล่านั้นพึ่งตนเองได้ เนื่องจากการปฏิบัติงานโดยไม่ได้เกิดจากความพึงใจ เน้นให้พึ่งตนเองและช่วยเหลือตนเองเป็นหลักสำคัญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมักจะมีทรงทำหน้าที่กระตุ้นให้เกษตรกรทั้งหลายคิดหาหนทางที่จะช่วยตนเองพึ่งตนเองโดยไม่มีการบังคับการแสวงหาความร่วมมือจากภายนอกต้องกระทำเมื่อจำเป็นจริง ๆ โดยใช้หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน (People participation) เป็นจุดหลักสำคัญในการพัฒนายังทรงใช้หลักประชาธิปไตยในการดำเนินการ เห็นได้ชัดเจนในทุกครั้งที่เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนประชาชนและเกษตรกรร้องทุกข์เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น หากเจ้าหน้าที่ทักท้วงสิ่งใดทางวิชาการ กราบบังคมทูลแล้วก็ทรงรับฟังข้อสรุปอย่างเป็นกลาง รวมไปถึงยังใช้หลักการดูแลสุขภาพของท้องถิ่นเป็นแนวทางในการดำเนินงานเช่นดูแลสุขภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี

ของแต่ละท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคของประเทศ เพราะทรงตระหนักดีว่าการเปลี่ยนแปลงใดก็ตามการโดยฉับพลันอาจก่อผลกระทบต่อกำนายม ความคุ้นเคย และการดำรงชีพในวิถีประชาเหล่านั้นเป็นอย่างมาก จึงจำเป็นที่จะต้องนำเรื่องนี้มาคิดอย่างรอบคอบและการสร้างความแข็งแกร่งให้ชุมชน ด้วยการสร้างโครงสร้างพื้นฐานหลักที่จำเป็นต่อการผลิต อันจะเป็นรากฐานนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ในระยะยาว โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ คือ แหล่งน้ำ เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ที่ต้องพึ่งพาอาศัยน้ำฝนจึงได้มีโอกาสที่จะมีผลผลิตได้ตลอดปี ซึ่งเป็นเงื่อนไขปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะทำให้ชุมชนพึ่งตนเองได้ในเรื่องอาหารได้ระดับหนึ่ง และเมื่อชุมชนแข็งแรงพร้อมดีแล้ว ก็อาจจะมีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการยกระดับรายได้ของชุมชน เช่น เส้นทางคมนาคม ฯลฯ ซึ่งการพัฒนาในลักษณะที่เป็นการมุ่งเตรียมชุมชนให้พร้อมต่อการติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอกอย่างเป็นขั้นตอนนี้ทรงเรียกว่า การระเบิดจากข้างใน ซึ่งเรื่องนี้พระองค์ทรงอธิบายว่า

วิธีการพัฒนาเพื่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้นั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนะว่าควรจะต้องค่อย ๆ กระทำตามลำดับขั้นตอนต่อไป ไม่ควรกระทำด้วยความเร่งรีบซึ่งอาจจะเกิดความเสียหายได้ และการส่งเสริมความรู้ ด้านต่าง ๆ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชทรงตระหนักว่า ชาชนบทควรจะมีความรู้ในเรื่องของการทำมาหากิน การทำการเกษตรโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมการใช้เทคโนโลยีอันทันสมัยในงานต่าง ๆ นั้น ในเรื่องประสิทธิภาพ การประหยัดและการทุ่มแรงงานแนวทางที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย คือการรวมกลุ่มประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาหลักของชุมชนชนบท โดยการรวมตัวกันเป็นรูปของสหกรณ์ ดังนั้น ในทุกพื้นที่ที่เสด็จพระราชดำเนิน และมีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นไม่ว่าลักษณะใด จะทรงเน้นเสมอถึงความจำเป็นที่จะต้องกระตุ้นให้เกิดการรวมตัวกันเป็นรูปแบบต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกัน หรือเพื่อให้การทำมาหากินของชุมชนโดยส่วนรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด จนเห็นได้ว่า กลุ่มสหกรณ์ในโครงการพระราชดำริที่ประสบความสำเร็จหลายโครงการนั้นพัฒนาขึ้นมาจากการรวมตัวกันของราษฎรกลุ่มเล็ก ๆ เช่น สหกรณ์หุบกะพงเกิดจากกลุ่มเกษตรกรที่ทำสวนผักในย่านนั้น เป็นต้น ยังมีการส่งเสริมผู้นำชุมชนให้มีคุณธรรม ความโอปอ้อมอารี ความเป็น

คนในท้องถิ่นและรักท้องถิ่น จากนั้นทรงอาศัยโครงสร้างสังคมไทย โดยเฉพาะระบบอุปถัมภ์กระตุ้นให้ผู้นำชุมชนที่มักจะมีฐานะดี ให้เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่น โดยชาวบ้านที่ยากจนให้ความสนับสนุนร่วมมือ ซึ่งในที่สุดแล้วผลแห่งความเจริญที่เกิดขึ้นจะตกแก่ชาวบ้านในชุมชนนั้นทุกคนสุดท้ายการส่งเสริมการพัฒนาเพื่อพึ่งตนเองนั้นจะต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไป ไม่รีบร้อนที่จะให้เกิดผลในทางความเจริญอย่างรวดเร็ว สิ่งสำคัญที่มีพระราชดำริอยู่เสมอ คือ ชุมชนจะต้องพึ่งตนเองได้ในเรื่องอาหารก่อนเป็นลำดับแรก จากนั้นจึงค่อยก้าวไปสู่การพัฒนาในเรื่องอื่น ๆ การขยายการผลิตเพื่อการค้าใด ๆ ก็ตามทรงมีข้อสังเกตเกี่ยวกับความพร้อมในด้านการตลาด โดยเฉพาะในด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีธุรกิจการเกษตรของชาวบ้านอย่างง่าย ๆ อีกด้วย

ตัวอย่างชัยชนะของการดำเนินตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจ

พอเพียงพลิกชีวิต : ‘ธงไชย คงคาลัย’

ใช้ศาสตร์พระราชฯ ปลดหนี้ 50 ล้าน

โดย ASTV ผู้จัดการออนไลน์ 7 ธันวาคม 2555 16:21 น. [6]

หลายปีก่อนผู้ชายคนนั้นล้มเหลวจากการทำฟาร์มไก่และเลี้ยงปลาตามแนวทางทุนนิยมที่ต้องใช้เงินลงทุนสูง ซึ่งความเสี่ยงย่อมสูงตามไปด้วย และเมื่อเกิดวิกฤตถูกภัยจึงส่งผลให้เขาเป็นหนี้ถึง 50 ล้านบาท แต่หลังจากที่ได้ฟังพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นเหมือนตะเกียงนำทางให้เขาพบแสงสว่างแห่งวิถีเกษตรทฤษฎีใหม่ที่เขาพึ่งพาตนเอง ทำให้วันนี้เขาหลุดพ้นจากปัญหาหนี้สิน พลิกชีวิตกลับมาเย็นหยัดขึ้นอีกครั้ง และยังมีรายได้เดือนละเป็นแสน

วันนี้ชื่อของ ‘ธงไชย คงคาลัย’ เป็นที่รู้จักในฐานะเกษตรกรหัวก้าวหน้าที่ทำรบกับทุนนิยม ด้วยปรัชญาที่ว่า “ศาสตร์พระราชฯ ชนะทุนนิยม ชนะคนทั้งโลก” และใคร ๆ ก็เรียกเขาว่า ‘อาจารย์ธงไชย’ หันหลังให้ระบบทุน หันมาพึ่งพาตนเอง

อาจารย์ธงไชยเล่าให้ฟังถึงช่วงเวลาที่ดินหลงทางอยู่ในวังวนของระบบทุนว่า “ผมเรียนจบจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์แล้วเข้าทำงานในบริษัทยักษ์ใหญ่ด้านการเกษตรอยู่ 9 ปี เป็นบริษัทที่เลี้ยงและส่งออกเนื้อไก่ไปต่างประเทศ ทำให้เห็นช่องทางการทำธุรกิจนี้ ปี 2529 ก็เลยลาออกจากบริษัท มาทำฟาร์มไก่เอง เป็นฟาร์มที่ใหญ่มาก มีไก่เป็นล้านตัว เลี้ยงเองด้วย จ้าง

เขาเลี้ยงด้วย กระจ่ายอยู่ในพื้นที่ 5 จังหวัด แต่เป็นการเลี้ยงที่เดินตามระบบทุน คือเงินที่ใช้ในการลงทุนส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ อาหารไก่ก็เป็นอาหารเม็ดจากโรงงาน เราเลี้ยงไก่แบบบอปลาซึ่งทำให้มีรายได้จากปลาเสริม

แต่พอปี 2534 เจอน้ำท่วมใหญ่ก็เลยเจ๊ง หมดไป 30 ล้าน ผมก็ไปกู้เงินมาลงทุนใหม่อีก 20 ล้าน ปรากฏว่าปี 2538 โดนน้ำท่วมอีก ก็หมดอีก รวมแล้วเป็นหนี้ 50 ล้าน ช่วงนั้นเครียดมาก ไม่รู้จะทำยังไง ก็ไปปรับทุกข์กับหลวงพ่อบุญญา (บุญญานันทภิกขุ อดีตเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จ.นนทบุรี) ที่วัดชลประทานฯ เพราะผมเคยบวชอยู่ที่นี่ ท่านก็ให้กำลังใจว่าเป็นลูกศิษย์วัดชลประทานฯ ห้ามยอมแพ้

ผมก็บอกว่าไม่รู้จะสู้ยังไง เพราะเหลือแต่ที่ดิน แต่ไม่มีทุน ไม่มีเงินซื้อปุ๋ย ซื้อยา ซื้ออาหารสัตว์ ท่านก็บอกว่าความรู้อยู่ในธรรมชาติ ใครค้นเจอก่อนคนอื่นนั้นชนะ แล้วเมื่อก่อนคนไทยทำเกษตรก็ไม่เคยใช้ปุ๋ยใช้ยา ไม่ได้เลี้ยงสัตว์ด้วยอาหารเม็ด

ผมก็มีกำลังใจขึ้นมา แล้วพอดีในปี 2539 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ผมฟังแล้วฟังมาก เข้าใจเลยว่าที่ผ่านมาเราเดินผิดทาง เพราะมุ่งพึ่งพา ระบบทุน ทั้งที่ประเทศไทยมีทรัพยากรอยู่เต็มไปหมด เราต้องหันมาพึ่งตัวเอง ซึ่งตรงนี้สามารถนำไปใช้ได้กับทุกสาขาอาชีพ

เคล็ดลับของศาสตร์พระราชฯ ในด้านการเกษตร พระองค์ก็ทรงพระราชทานแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ เชื้อใหม่ ผมมีเงินเหลือปีละหลายล้าน ทนอยุ่ใช้น้ำเรื่อย ตอนนั้นเกือบจะหมดแล้ว”

พระราชดำรัสในครั้งนั้นเป็นแรงบันดาลใจให้อาจารย์ธงไชยมุ่งศึกษาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างจริงจัง ซึ่งเขาเรียกสิ่งนี้ว่า ‘ศาสตร์พระราชฯ’ เนื่องด้วยเป็นความรู้ที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงค้นคิด และพระราชทานแก่คนไทยทุกคน ซึ่งเกษตรทฤษฎีใหม่นั้นจะเน้นเรื่องการทำเกษตรแบบผสมผสาน เลี้ยงสัตว์และปลูกพืชหลากหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน และลดต้นทุน โดยไม่ใช้สารเคมี ทำอาหารสัตว์เอง ทำปุ๋ยจากเศษพืชมูลสัตว์ ทำสมุนไพรไล่แมลง

แม้จะจบด้านการเกษตรมาโดยตรง แต่อาจารย์ธงไชยก็ได้ดูแลคนภูมิปัญญาชาวบ้าน เพราะเกษตรกรบางคนนั้นอาจารย์ถึงขั้นยกย่องให้เป็น ‘ปราชญ์ชาวบ้าน’ และก็ไม่เคยหยุดที่จะเรียน

รู้โดยศึกษาทั้งจากตำรา ข้อมูลจากเว็บไซต์ และเข้าฝึกอบรม ศึกษางานในศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตรในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ต่าง ๆ มาปรับใช้ในพื้นที่ดินของตัวเอง

เศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นเรื่องของการพึ่งพาตัวเองทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านทรัพยากร ด้านการผลิต ด้านเทคโนโลยี ด้านสังคม และด้านจิตใจ อะไรที่ตัวเองได้ก็ทำ ไม่ต้องซื้อหา แล้วเราก็นำเกษตรทฤษฎีใหม่เข้ามาจับ เปลี่ยนจากเกษตรเชิงเดี่ยวซึ่งปลูกพืชอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว มาปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์แบบผสมผสานในพื้นที่เดียวกันโดยไม่พึ่งพาสารเคมี

เรานำศาสตร์พระราชเรื่องป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง มาประยุกต์ใช้ กลายเป็นการปลูกพืช 7 ระดับ ซึ่งได้แก่ 1) ไม้ชั้นบน ซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็ง อายุการปลูกยาวนาน 2) ไม้ชั้นกลาง เป็นไม้ใช้งาน ใช้เวลาการปลูกไม่กี่ปี 3) ไม้ชั้นล่าง เป็นพวกผลไม้ 4) ไม้หนาดิน เป็นพืชผักสวนครัวและสมุนไพร 5) ไม้หัว ซึ่งเป็นพืชหนาดิน 6) ไม้เถา จำพวกพืชเกาะเกี่ยว และ 7) ไม้หญ้า อย่างผักบุ้ง สายบัว

เหมือนกับเรามีโรงงานย่อย ๆ อยู่ในบ้าน ทั้งโรงงานผลิตอาหารคน โรงงานอาหารสัตว์ โรงงานปุ๋ยอินทรีย์ โรงงานยาสมุนไพร โรงงานพลังงานสีเขียว เป็นการเกษตรที่แทบจะไม่มีต้นทุนเลย ต้นทุนการผลิตอยู่ที่ 10 กว่าเปอร์เซ็นต์ เท่านั้นเอง ที่เหลือเป็นกำไรล้วน ๆ

ที่สำคัญเรายังทำตลาดเอง โดยเน้นขายตามตลาดนัดซึ่งทำให้สินค้าถึงมือผู้บริโภคโดยตรง เกษตรกรสามารถขายได้ในราคาที่สูงขึ้น ขณะที่คนซื้อสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาที่ถูกลง เพราะไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง ถ้าขายไม่หมดก็ยังสามารถกลับมาแปรรูปเป็นสินค้าตัวใหม่ได้อีก

เกษตรทฤษฎีใหม่นั้นนอกจากจะทำให้เรามีความมั่นคงทางอาหาร มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้นแล้ว ยังทำให้เราสามารถอยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุข สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง และทำให้เกษตรกรมีความภาคภูมิใจในตัวเอง ภูมิความรู้ชุดนี้เป็นภูมิความรู้ของสยามประเทศ ซึ่งยิ่งใหญ่กว่าภูมิความรู้ของฝรั่ง อาจารย์ธงไชยเผยถึงเคล็ดลับของศาสตร์พระราชอาจารย์ธงไชยบอกว่าการทำเกษตรโดยยึด ‘ศาสตร์พระราช’ นั้นไม่เพียงแต่ทำให้มีอยู่มีกิน ปลอดภัยมีกิน และมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างความรวยและเก็บออมเป็นบำเหน็จบำนาญในอนาคตได้ด้วย “ขณะที่เราทำการเกษตร

ผสมผสาน ซึ่งจะมีรายได้เข้ามาทุกวันแล้ว ยังสามารถสร้างหลักประกันให้ชีวิตด้วยการทำธนาคารต้นไม้ คือปลูกไม้เนื้อแข็งที่สามารถตัดขายได้ในอนาคต 4 ระดับ คือ กลุ่มแรกเป็นไม้ที่โตเร็ว รอบการตัดสั้น มูลค่าเนื้อไม้ต่ำ เช่น กระถินเทพณรงค์ สะเดาไทย สนประดิพัทธ์ มะฮอกกานี คุณภาพของเนื้อไม้ต่ำ เมล็ดกัดเจาะได้ง่าย จึงนิยมนำไปใช้ในอุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ ก่อสร้าง และใช้เป็นพลังงานเชื้อเพลิง กลุ่มที่ 2 เป็นต้นไม้ที่มีอัตราการเติบโตปานกลาง รอบการตัดยาว มูลค่าเนื้อไม้ค่อนข้างสูง เช่น ประดู่ ยางนา ไม้แดง ตะเคียนทอง ลักษณะเนื้อไม้ไม่กรอบแต่มียาก การนำไปใช้งานจึงค่อนข้างจำกัด นิยมนำไปใช้ในอุตสาหกรรมไม้แปรรูป การก่อสร้าง และทำเฟอร์นิเจอร์กลุ่มที่ 3 เป็นต้นไม้ที่มีอัตราการเติบโตปานกลาง รอบการตัดยาว มูลค่าเนื้อไม้สูง เช่น ไม้สัก มะปิ่น เนื้อไม้มีลักษณะสวยงาม แข็งแรงทนทาน สามารถใช้ในอุตสาหกรรมไม้แปรรูป ก่อสร้าง และเฟอร์นิเจอร์ชั้นสูง เป็นที่ต้องการทั้งตลาดภายในและต่างประเทศ และกลุ่มที่ 4 เป็นไม้ที่มีอัตราการเติบโตช้า รอบการตัดยาว และมูลค่าเนื้อไม้สูงมาก เช่น ไม้พะยูน ชิงชัน จันทน์หอม มะค่าโมง เนื้อไม้มีความสวยงาม มูลค่าเนื้อไม้สูงมาก เมื่อไม้มีขนาดใหญ่ นิยมนำไปใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้าง และเฟอร์นิเจอร์ชั้นสูง ซึ่งไม้แต่ละต้นนั้นจะมีมูลค่าตั้งแต่หลักร้อยถึงหลักหมื่น ขึ้นอยู่กับชนิดและอายุของต้นไม้ ข้อดีคือไม่ต้องบำรุงรักษามาก ปลูกทิ้งไว้ ถึงเวลาก็ตัดขายได้ เป็นการสร้างหลักประกันรายได้ในอนาคต”สังคมนิยมประชาธิปไตย และการอนุรักษ์ระบบนิเวศน์ แนวทางเลือกใหม่นี้จะเป็นทางที่จะลดปัญหาความยากจนได้ยิ่งยกว่าการแข่งขันกันผลิต แข่งขันกันบริโภคในระบบทุนนิยมผูกขาดแบบแข่งขันไม่เป็นธรรม และไม่เสรีจริงในปัจจุบัน

จากความสำเร็จของคุณธงไชย คงคาลัย จะเห็นว่าการดำเนินการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแก้ปัญหาได้จริง เพราะมีคุณธงไชย จะต้องกลับไปยากจนดังเดิม

“ในหลวงไม่ได้ทรงจับปลาให้แก่ประชาชน เพราะนั้นไม่ใช่สิ่งที่ยั่งยืน แต่พระองค์ทรงสอนให้เราจับปลา คือทรงแนะวิธีพึ่งพาตนเองให้แก่พวกเรา ให้เรารู้จักนำทรัพยากรมาใช้อย่างคุ้มค่า ศาสตร์พระราชจึงเป็นศาสตร์ที่ทำให้เราชนะทุนนิยมชนะคนทั้งโลก”

รางวัลแห่งความสำเร็จของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในมูลนิธิชัยพัฒนา

รางวัลแห่งความสำเร็จของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในมูลนิธิชัยพัฒนา ยกย่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง โดยองค์การสหประชาชาติยกย่องแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแนวทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของโลกและแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในเอเชียอาคเนย์ สเตฟาโนสพิโท ผู้อำนวยการด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสังคมแห่งสหประชาชาติ กล่าวปาฐกถาในการประชุมวิชาการ “ความท้าทายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในเอเชีย” จัดโดยสถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มูลนิธิมั่นพัฒนา สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ และกลุ่มบริษัท ช.การช่างเพื่อเฉลิมฉลองพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ 70 ปีโดยเขากล่าวในตอนหนึ่งว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีแนวทางที่สอนให้ตระหนักถึงความสุขที่ไม่ได้ผูกพันกับเงินเพียงอย่างเดียว แต่ให้นึกถึงความสามารถและความเหมาะสมในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นประโยชน์และรับผิดชอบ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาให้ได้อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาค เท่าเทียมกัน ในด้านต่าง ๆ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนอกจากจะเป็นแนวทางเสริมพลังการพัฒนา ที่สำคัญยังมีความสอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมของเอเชียเป็นอย่างดี เพราะปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเล็งเห็นคุณค่าของคนและสิ่งแวดล้อมกลไกของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกระดับและเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับชาติ จึงเป็นแนวทางที่จะช่วยนำเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลกไปสู่ความสำเร็จได้ยูเอ็นยกย่องแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

องค์การสหประชาชาติยกย่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นสิ่งทรงคุณค่าต่อแนวทางการพัฒนาสังคมโลกอย่างยั่งยืนในอนาคต

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและสังคมแห่งสหประชาชาติ (เอสแคป) จัดการประชุมใหญ่ครั้งที่ 71 ขึ้นในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้นำประเทศต่าง ๆ ร่วมกันหารือในประเด็น “การพัฒนาอย่างสมดุลสามด้าน : ร่วมมือและลงมือ” โดยมีผู้แทน 51 ประเทศเข้าร่วม ทั้งนี้ ในการเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์การ

พัฒนาในวันที่ 29 พฤษภาคม นางซามันต์อัคตาร์ รองเลขาธิการสหประชาชาติ และเลขาธิการเอสแคป กล่าวว่า นับจากที่ได้มารับตำแหน่งในประเทศไทยระยะหนึ่งแล้วนั้น ได้ติดตามแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พบว่าเรื่องดังกล่าวมีความพิเศษเป็นอย่างยิ่ง

นางอัคตาร์ กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างสมดุลและส่งเสริมศักยภาพของคนไปพร้อมๆ กัน จึงนับว่าเป็นแนวทางอันมีคุณค่าอย่างมากต่อหนทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นประเด็นหลักของโลกในปัจจุบันและอนาคต

มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างกว้างขวางทั่วประเทศ และนำไปปรับใช้ในอีกหลายประเทศ โดยมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลก”

นางอัคตาร์ กล่าวอีกว่า องค์การและหน่วยงานต่าง ๆ ในประเทศได้นำแนวพระราชดำริไปพัฒนาชนบทจนประสบความสำเร็จ เช่น งานของมูลนิธิปิดทองหลังพระฯ ที่ร่วมกับชุมชนแก้ไขปัญหในระดับพื้นที่ เช่น เรื่องของน้ำและดิน หรือมูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ที่เริ่มจากการแก้ไขปัญหาผืนแล้วพัฒนามาสู่งานการพัฒนาชนบท

สรุปได้ว่า การจะแก้ปัญหาความยากจนก็ต้องกลับมาพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงระดับประเทศมากขึ้น

สรุป

การแก้ไขปัญหาความยากจน ในหลวงรัชสมัยของปวงชน ท่านทรงมองการณ์ไกลในการช่วยเหลือในด้านนี้เสมอมา ทำให้เกิดการต่อยอดของโครงการ และรวมถึงหน่วยงานความช่วยเหลือต่างๆทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม จึงเห็นได้ว่าสังคมไทยนั้นยังคงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการช่วยเหลือและเยียวยาแก้ไขปัญหาความยากจนอยู่มาก

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้รับการเชิดชูเป็นอย่างสูงจากองค์การสหประชาชาติ ว่าเป็นปรัชญาที่มีประโยชน์ต่อประเทศไทย และนานาประเทศ และสนับสนุนให้ประเทศสมาชิกยึดเป็นแนวทางสู่การพัฒนาแบบยั่งยืน โดยมีนักวิชาการและนักเศรษฐศาสตร์หลายท่านที่เห็นด้วยกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

การมุ่งสู่ “ชัยชนะแห่งการพัฒนา” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเป็นการพัฒนาและยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรให้มีความเจริญ และอยู่ดีกินดี โดย “ต่อสู้กับความยากจน” ของราษฎรด้วยโอกาสในชนบทที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศให้พ้นจากความทุกข์ยาก เมื่อประชาชนพ้นจากความทุกข์ยากสามารถพึ่งตนเองได้ ก็จะมีอิสระและเสรีภาพ นำสู่การเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- [1] Research Institute for Thailand Development Research. (2003). **Poverty Situation in Thailand**. From; <http://www.tdri.or.th/poverty/report1.htm>.
- [2] Chiengkul, Wittayakorn. (2004). **Sustainable Development and Poverty Resolution**. Bangkok : Amarin Printing & Publishing.
- [3] Saraljit, Thanapol. (2015). “Poverty in Thai Society”. **Eau Heritage Journal Social Science and Humanity, Vol.5 No. 2** May-August 2015, page. 12-21.
- [4] Chaipattana Foundation. (2015). **About the Foundation**. [8 November 2016], From; Chaipattana Foundation: <http://www.chaipat.or.th/about-the-chai-pattana-foundation/about-us.html>
- [5] Center of Agricultural Learning Balance and Self-reliance.(2012).“ **Suan Thongchai - Raithaksom**” **Approach of Poverty Solutions and Income Distribution**. [8 November 2016], Center of Agricultural Learning Balance and Self-reliance; <http://www.ryta.com/s/ryta/162375>